

mítoszok, magánmitológiák, diktatúrák büvkörébe kerülünk.

DEBRECENI BOGLÁRKA

(Magvető Kiadó, Budapest, 2011,
312 oldal, 3490 Ft)

KERÉNYI FERENC:
Színek, terek, emberek
Irodalom és színház
a 18–19. században

Kerényi Ferenc posztumusz köte-
te elsősorban a szerző irodalom-
és színháztörténeti írásaiba nyújt
betekintést, de „kutatói érdeklő-
désének változatos irányai és viz-
sgálódásainak módszertani sokszí-
nűsége” eszmetörténeté tágítja
a gyűjtemény látókörét. A könyv
forgatása (is) alighanem arról győzi
majd meg olvasóját, hogy Kerényi
szöveggondozóként és szerkesztő-
ként nagyobb elismerésre tarthat
számot, mint írásait elméleti meg-
fontolások és tudatos felfogásmód
(koncepció) alapján építő alkotó-
ként – mindazonáltal a *Színek, te-
rek, emberek* a magyar romantika
korszakának számos érdekes moz-
zanatával szolgál. Olvashatunk esz-
széket a régi magyar színésznők
névhasználatáról, a hajdútáncról
és a kuruc drámákról, a nemzeti
színházak történetéről és az első
magyar hivatalos színtársulatról,
a „Mikszáth-dramatizálások”-ról

vagy éppen „a Petőfi-kultusz folk-
lorizálódása”-ról. A kötet érdeme,
hogy részletesebben foglalkozik
a legfeljebb csupán *Etelka* című re-
gényéről ismert Dugonics András
munkáival, köztük másik regényé-
vel, a *Jólánkával* és az ősmagyar
mitológiát megalapozó, kétkötetes
Szittyiai történetekkel, amelyek Vö-
rösmarty romantikus nemzetszem-
léletének fejlődésére is hatást gya-
koroltak.

Különösen élvezetesek azok a
tanulmányok, amelyekben a szín-
padiasság nemcsak a hagyományos
értelemben vett kőszínház előadá-
sainak ismérveként, de a történel-
mi események sajátosságaként is
megmutatkozik. Ilyen az egyebek
mellett Vörösmarty drámáit, *A fá-
tyol titkait* és az *Árpád ébredését*
is új összefüggésrendszerbe he-
lyező *Valóság és dramaturgia* című
eszmefuttatás, vagy a romantikus
korszakküszöbötől, Kazinczy és
Kisfaludy jelképes kézfogásától
a megvalósult forradalom után
fellépő „petőfieskedők” komoly-
talankodásán át a Széchenyi- és
Vörösmarty-féle „tettekre ébre-
dés”-ig (Asbóth) haladó *Az elma-
radt irodalmi nemzedékváltások*
tanulásaiból című írás. Kerényi
munkásságának fontos része a Pe-
tőfi-kutatásban játszott jelentős
szerepe, ezért érdemes kiemelniük
a „*Kuruc drámák a régi magyar*
színpadon” című szöveg egyik meg-
figyelését, amely a Petőfi költésze-

tében rejlő kurucos hangra (pél-
dául *Rákóczi*), „hazafias küldetés-
tudat”-ra világít rá – ez a tényező
Petőfi újraolvasásának
olyan távlatát is magá-
ban foglalja (bár Keré-
nyi ezt az utat maga nem
tette meg), amely az
életmű ellentmondásai-
hoz, az egységes költői
szubjektum felbomlá-
sához és felforgatásá-
hoz vezet.

A kötetbe gyűjtött
írások Kerényi életművének mint-
egy harminc évét ívelik át, ami
valóban alkalmat ad arra, hogy – a
szerkesztő előszavát idézve – „mun-
kásságának igazi értékeit felmér-
hessük”. Ugyanakkor az egyes szö-
vegek keletkezése közötti időbeli
távolságok folytán időszerűtlen-
ségek is kerültek a válogatásba.
*A nemzeti színházi eszme és gyakor-
lat néhány történeti kérdéséről* cím-
mel 1987-ben készült szövegben
például a tárgyalt intézmény tör-
ténetében az „erős romantikus ha-
gyomány” rovására olyan tényezők
kerülnek előtérbe – a Paulay Ede-
féle *Bölcs Náthántól* a kötelező
orosz-szovjet hatásokig –, amelyek
fölött eljárt az idő, ahogy már szin-
tén vitatható az afeletti sajnálko-
zás, hogy Brecht színházeszménye
„mindmáig” kevésbé honosodott
meg a Nemzeti Színházban, mint
Sztanyiszlavszkij módszere. Sze-
rencsésnek mondható ugyanakkor,

hogy a tanulmány legrészleteseb-
ben annak a Hevesi Sándornak a
korszakát (1922–1932) mutatja be,
aki merész újításai elle-
nére is elnyerte a konz-
ervatívok jóindulatát.
„Ami azért említésre
méltó, mert az amúgy
is gyenge magyar szín-
házi avantgárd, kötődve
1918–19 forradalmai-
hoz, kozmopolitának,
elítélendőnek számított
a »keresztény-nemzeti«
kultúrpolitikában”.

Kerényi könyvének színvona-
láért nemcsak maga a kiváló filoló-
gus jelent jótállást, de a kötet szer-
kesztőinek, Szilágyi Mártonnak és
Scheibner Tamásnak a keze mun-
kája is.

BENKŐ KRISZTIÁN

(Ráció Kiadó, Budapest, 2010,
212 oldal, 2600 Ft)

BORGOS ANNA –
SZILÁGYI JUDIT:
Nőírók és írónők
Irodalmi és női szerepek
a Nyugatban

Az a sokféle szempont, amelyek
nyomán a világ megnyílik a szemlé-
lő előtt, s azok a változatos értékek,
amelyekben a művészetek vissza-
adják a valóságot, egyaránt a befo-

